

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 46 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Voordat de export wegviel was er evenwicht op de markt bij een totale vraag van 240. De binnenlandse vraag (bij de evenwichtsprijs van 90 coin) bedroeg 60, zodat de export 180 (miljoen kilo) bedroeg.

2 maximumscore 2

nee

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

De constante kosten worden nog ten dele gedekt, aangezien de verkoopprijs (van 60 coin) hoger is dan de gemiddelde variabele kosten.

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

(De marginale kosten zijn gelijk aan de gemiddelde variabele kosten. Wil de boer geen verlies lijden, dan moet de marktprijs hoger zijn dan de marginale kosten. De boer zal zijn capaciteit dan volledig benutten.)

Bij een productie van 4.000 kilo geldt: $GTK = 40 + \frac{140.000}{4.000} = 75$.

De minimumprijs moet dus minstens 75 coin per kilo bedragen.

4 maximumscore 1

(vlak) E

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$P = 80$ invullen in de vraagfunctie: $Q_v = -160 + 240 = 80$ mln. kilo

$P = 80$ invullen in de aanbodfunctie: $Q_a = 320 - 120 = 200$ mln. kilo

De vraag moet dus verhoogd worden met $200 - 80 = 120$ mln. kilo.

Het aankopen kost $120 \text{ mln.} \times 80 \text{ coin} = 9.600$ (mln. coin).

Opmerking

Voor antwoorden gebaseerd op uit de figuur afgelezen waarden kunnen ook scorepunten worden toegekend.

Opgave 2

6 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Stel voor het jaar 2011 GTK en Q op 100

GTK = 100; GCK = 50; GVK = 50 waarvan kosten restafval 5;

In 2022 worden GVK, GCK en GTK dan als volgt berekend:

GVK = $45 \times 1,21 = 54,45$ (exclusief kosten restafval)

daling restafval = $\frac{1,8 - 62,8}{62,8} \times 100 = -97,13\%$

kosten restafval = $5 \times 0,0287 = 0,1435$

GVK (inclusief kosten restafval) = $54,45 + 0,1435 = 54,59$

2

- Q in 2022 = 119

GCK in 2022 = $50 \times \frac{100}{119} \times 1,15 = 48,32$

GTK in 2022 = $54,59 + 48,32 = 102,91$

De kosten per auto zullen naar verwachting toenemen (met 3%)

1

Opmerking

Een juiste berekening met andere afronding ook goed rekenen.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

TRF kan bang zijn voor een berovingsprobleem: Abec kan nadat TRF de investering heeft gedaan alsnog de prijs(afspraken) in het eigen voordeel proberen te veranderen, met de dreiging over te stappen naar een ander recyclingbedrijf. De door TRF gedane investering wordt in dat geval mogelijk niet (helemaal) terugverdiend.

8 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Met het bezit van aandelen in TRF zal Abec er belang bij hebben dat TRF goede financiële resultaten blijft houden. (TRF hoeft dan minder bang te zijn dat Abec zal dreigen over te stappen naar een ander recyclingbedrijf.)

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- De extra vraag naar auto's / de extra productie zal leiden tot extra milieuhinder 1
- De negatieve effecten hiervan op de samenleving worden in de praktijk slechts ten dele meegenomen in de verkoopprijs van auto's 1

Opgave 3

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- Overheden van landen willen graag multinationals lokken, in de verwachting hiermee extra (productie en) belastingopbrengsten te realiseren. Voor elke nationale overheid geldt daarom als dominante strategie om voor multinationals de tarieven van winstbelasting te verlagen 1
- Als meerdere landen dit beleid uitvoeren (vindt er per saldo weinig verschuiving van productie plaats en) ontstaat er een suboptimaal Nash evenwicht, aangezien de opbrengsten van winstbelasting voor elke nationale overheid lager zullen uitvallen 1

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

In Cervoland (als ontwikkelingsland) is de gemiddelde productiewaarde van multinationals in verhouding tot het bbp hoog (2,5%). In de andere landen is die in verhouding veel lager (Alagne 1,6% en Belanië 0,5%). Als een multinational dreigt met vertrek uit Cervoland geeft dat het vooruitzicht van een relatief sterke daling van het bbp. (Dit geeft de multinational een relatief sterke positie bij onderhandelingen met de lokale overheid over de winstbelasting.)

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Aangezien EMNO voor zijn vestiging in Cervoland nu te maken heeft met het lagere tarief van Alagne, is het bedrijf niet meer in de positie om de overheid van Cervoland onder druk te zetten om tariefconcessies te doen. De overheid van Cervoland heeft zo meer zekerheid wat betreft (productie en werkgelegenheid bij het productiebedrijf van EMNO en van de) toekomstige belastingontvangsten.

13 maximumscore 1

nee

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

De overheid van Alagne houdt nog steeds een prikkel om een lager tarief voor de winstbelasting te rekenen dan (met name) Belanië, om veilig te stellen dat EMNO het hoofdkantoor in Alagne gevestigd zal houden. Het verdrag zal dus geen oplossing bieden voor het gevangenendilemma.

Opgave 4

14 maximumscore 2

Uit de toelichting bij het gegeven voorbeeld moet blijken dat de betreffende belastingopbrengsten stijgen door toename van economische activiteit in Denemarken als resultaat van het in gebruik komen van de tunnel.

Voorbeelden van belastingopbrengsten met een juiste toelichting zijn:

- Inkomstenbelasting / Vennootschapsbelasting
Winsten van transportondernemingen / exportbedrijven zullen stijgen, doordat zij sneller en goedkoper kunnen werken.
of
- Omzetbelasting / Accijnzen
Binnenlandse bestedingen nemen toe.
of
- Toeristenbelasting
Denemarken wordt beter bereikbaar voor toeristen uit het buitenland.

Opmerking

De scorepunten alleen toekennen als een juist voorbeeld en een juiste toelichting is gegeven.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $Q_v = -0,5 \times 18 + 19 = 10$ miljoen passages
 $TO = TT + OB = 180 + 30 = 210$ miljoen DK 1
- $TK = (0,01 + 0,03) \times 6.000 + 7 = 247$ miljoen DK
 $TR = -37$ miljoen DK
(Dit is een negatief resultaat, dus aan de voorwaarde is niet voldaan) 1

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De tol stijgt met 2,78% van DK 18,00 naar DK 18,50
De vraag daalt met 2,5% van 10 naar 9,75 (miljoen passages) 1
- $E_v = \frac{-2,5\%}{+2,78\%} = -0,9$
De vraag is inelastisch en de tolopbrengst zal daarmee toenemen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- De Duitse overheid: de tunnel zal een stimulans zijn voor de Duitse economie (door het vergemakkelijken van export en import), en de Duitse overheid kan hierdoor extra belastingopbrengsten tegemoetzien.
- Het bedrijfsleven: bedrijven in Denemarken en omliggende landen zullen profiteren in de vorm van extra omzet / lagere kosten / hogere winsten.

Opgave 5

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

- De vraag op de vermogensmarkt zal toenemen, en daaraan gekoppeld zal de vraag naar investeringen aantrekken / Er zal minder worden gespaard, waardoor de consumptieve bestedingen toenemen.
Op korte termijn betekent dit een toename van het reële bbp 1
- Het beslag op de productiecapaciteit zal toenemen, met als mogelijk gevolg een toename van de (bestedings)inflatie 1

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Als de overheid geen extra investeringen doet, zal de CB de rente verlagen en zal het reële bbp met 1,3 procent stijgen. Als de overheid wel extra investeringen doet, zal de CB de rente gelijk houden en zal het reële bbp met 1,6 procent stijgen. Het reële bbp zal dus slechts met 0,3 procent(punt) extra stijgen.

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Het nominale bbp is het product van het reële bbp en het gemiddelde prijsniveau. Zowel de toename van het reële bbp op korte termijn als de inflatie is het grootst bij de keuzecombinatie: 'wel extra overheidsinvesteringen - rente lager'.

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

De investeringen hebben tot gevolg dat de productiecapaciteit wordt uitgebreid / de (arbeids)productiviteit toeneemt, waardoor het reële bbp in de toekomst meer kan stijgen, en hogere (bruto-)inkomens kunnen worden bereikt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Verhoging van de investeringsuitgaven leidt tot een hoger overheidstekort, een hogere overheidsschuld en tot hogere rente-uitgaven in de toekomst. Deze rente-uitgaven zullen gedekt moeten worden door hogere belastingopbrengsten. (Dit zal een negatief effect hebben op de netto-inkomens.)

Opgave 6

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Sunhouse is goedkoper dan Prontocasa tot $\frac{€ 60}{0,018 - 0,01} = € 7.500$.

Apartrent is goedkoper dan Prontocasa vanaf $\frac{€ 80 - € 60}{0,01 - 0,008} = € 10.000$.

Tussen € 7.500 en € 10.000 is Prontocasa de goedkoopste bemiddelaar.

24 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

De drempel om zich in te schrijven bij Sunhouse is heel laag, aangezien er geen tarief wordt gerekend zolang er geen transactie tot stand komt.

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- Sunhouse bedient een veel groter aantal transacties dan de concurrenten. Stijging van dit aantal kan plaatsvinden zonder noemenswaardige toename van de constante kosten 1
- Hierdoor kunnen de gemiddelde constante kosten bij Sunhouse nog verder dalen onder die van de concurrenten, wat Sunhouse de gelegenheid geeft hen uit de markt te prijzen 1

26 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Door de lage toetredingsdrempel zal Sunhouse in een monopoliepositie de prijzen toch zo laag willen houden, dat bedrijven met plannen om toe te treden worden ontmoedigd.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.